

28. august 2012
JW

Styrelsen for Universiteter og Internationalisering
Kontoret for uddannelsespolitik
Att. fuldmægtig Torsten Asmund Sørensen

Lundtoftevej 266
2800 Kgs. Lyngby

Tlf. 4588 1311
Fax. 4588 1351
atvmail@atv.dk
www.atv.dk

Høringssvar vedrørende talentudvikling på de videregående uddannelser

Under henvisning til skrivelse fra Ministeriet for forskning, innovation og videregående uddannelser med uddannelsesminister Morten Østergaards debatoplæg fremsender Akademiet for de Tekniske Videnskaber (ATV) hermed høringssvar vedrørende *talentudvikling på de videregående uddannelser*.

Høringssvaret er udarbejdet efter intern høring af ATV's udvalg for forskning, uddannelse og innovation (ATV | Helios) samt Akademiets arbejdsgruppe om innovation, der er nedsat under ATV's Tænketank.

Akademiet for de Tekniske Videnskaber hilser ministerens tiltag særdeles velkomment, og ATV er enig i vigtigheden af at skabe en talentkultur i det danske samfund. Uddannelsessystemet har en nøglerolle i den udvikling, og ATV kan fuldt og helt tilslutte sig, at de videregående uddannelsesinstitutioner skal have strategisk fokus på udvikling af talenter.

Dette strategiske fokus bør være en hjørnesten i en national talentstrategi, som sigter på at udvikle og fastholde danske talenter samt at tiltrække og fastholde udenlandske talenter.

ATV mener, at der bør sættes særlig fokus på:

- Tidlig og sammenhængende indsats, så talentfulde børn og unge får mulighed for at udvikle sig i grundskolen og på ungdomsuddannelserne.
- Flexibilitet mellem relevante universitetsuddannelser (især tekniske og naturvidenskabelige) og læreruddannelsen på professionshøjskolerne.
- Internationalisering af talentstrategien med fokus på globalt mindset for danske talenter og tiltrækning af udenlandske talenter.

ATV's input til de enkelte punkter i debatoplægget er beskrevet i det følgende.

Ad. 1.: Sammenhæng i talentindsatsen – overgangen fra ungdomsuddannelserne

ATV mener, at der skal gøres en markant indsats over for den yngre danske talentmasse, og at fokus derfor skal rettes på talenterne, inden de optages på en videregående uddannelse.

Talentudviklingen bør indledes så tidligt som muligt, det vil sige allerede i grundskolen, hvor man skal anerkende, at nogle børn har særlige evner og derfor vil have glæde af og behov for særlige tilbud.

ATV tilslutter sig ideen om at lade dygtige gymnasie- og erhvervsskoleelever tage fag på videregående uddannelsesinstitutioner samt at gøre en særlig indsats for at lette overgangen fra ungdomsuddannelse til videregående uddannelse.

Der findes allerede talentprogrammer på gymnasierne, og de bør udvides til øvrige ungdomsuddannelser – med henblik på at sikre optagelse og udvikling af de dygtigste elever og dermed undgå, at unge talenter ”tabes” på vej ind i det videregående uddannelsessystem.

ATV foreslår i forlængelse heraf at lade særligt talentfulde elever komme i praktik i forskningsmiljøer. Dette vil give eleverne viden og ekstra motivation til senere at arbejde med viden, forskning og innovation.

Talentindsatsen bør give alle talentfulde unge mulighed for at udvikle deres talent og bygge en karriere på det. En talentstrategi bør derfor indeholde tiltag, der tilgodeser mønsterbrydere (f.eks. unge fra familier uden akademisk baggrund) og ”late bloomers”, det vil sige unge talenter, som modenhedsmæssigt udvikler sig senere end deres jævnaldrende.

Talentindsatsen skal ske under den forudsætning, at det faglige niveau i undervisningen af de øvrige elever ikke svækkes.

ATV finder det tværtimod af største betydning, at fagligheden i grundskolen og på ungdomsuddannelserne styrkes, især inden for natur- og teknikfag. Styrket faglighed for alle elever er en forudsætning for en succesfuld talentindsats.

I erkendelse af, at der på næsten alle uddannelsesstrin mangler uddannede lærere i natur- og teknikfag, ser ATV meget positivt på forslaget om at inddrage undervisere og studerende på de videregående uddannelser som mentorer og gæsteundervisere.

Ad. 2. Talentforløb på alle uddannelser

Alle uddannelser bør som foreslået have mulighed for at udbyde særlige talentforløb, men det er ikke tilstrækkeligt kun at skabe muligheden: Talentforløbene skal aktivt fremmes, for eksempel ved at sikre ekstra midler til de uddannelsesinstitutioner, som udbyder sådanne forløb.

Praktikophold – især praktikophold i det private erhvervsliv – bør indgå som en mulighed i talentforløbene. Universiteterne bør som minimum gøre det til en mulighed, at man kan få et meritgivende praktikophold som del af kandidatuddannelsen.

Det bør overvejes at oprette et ”Science Team Danmark”, der ligesom sportens Team Danmark har fokus på talentudvikling – men med fokus på talenter på de forskningsbaserede uddannelser.

Ad. 3. Friere rammer for talentudvikling

ATV kan tilslutte sig forslaget om at lade talentfulde studerende gennemføre deres uddannelse på kortere tid og samtidig tage ekstra fag, praktikforløb og eksaminer.

Dette kan som udgangspunkt ske inden for eksisterende økonomiske rammer, men hvis talentprogrammerne kommer til at omfatte mange studerende, bør der ses på finansieringen, herunder muligheden for privat medfinansiering.

På universiteterne bør talentstrategien indgå som en del af sektorens flerårige udviklingskontrakter.

Ad. 4. Talentstrategier på institutionsniveau

Forslaget om at lade hver enkelt uddannelsesinstitution udarbejde egne talentstrategier er fornuftigt, eftersom der er stor forskel på de enkelte institutioner. Men der bør stilles krav fra centralt hold til output og til kvaliteten i talentindsatsen.

ATV foreslår, at hver uddannelsesinstitution forpligtes til formulere en talentstrategi, og at denne bør indeholde særligt fokus på innovation og entreprenørskab.

Ad. 5. Hurtige spor

Det er en god ide at tilbyde dygtige studerende muligheden for at følge ”hurtige spor” samt at lade uddannelsesinstitutionerne synliggøre dem.

Øget synliggørelse er næppe nok i sig selv, og derfor vil det være nødvendigt aktivt at promovere de ”hurtige spor” som en nærliggende mulighed for de studerende – gerne allerede inden studiestart.

Gennemførelse af en uddannelse i et ”hurtigt spor” bør give en særlig udmærkelse på eksamensbeviset, jf. pkt. 9.

Ad. 6. Sammenhæng i talentindsatsen – på tværs af de videregående uddannelser

ATV kan tilslutte sig forslaget om at skabe sammenhæng og fleksibilitet i talentindsatsen på tværs af de videregående uddannelser.

Det kan som foreslået ske ved at gøre det muligt at tage meritfag på andre uddannelser end den studerendes egen, så længe dette ikke fører til en udvanding af det faglige niveau eller tvivl om værdien af det opnåede eksamensbevis.

Der bør indføres fleksibilitet mellem læreruddannelsen på professionshøjskolerne og relevante universitetsuddannelser. Dette vil medvirke til at løse Danmarks alvorlige problem med uddannelse af folkeskolelærere inden for teknik- og naturfag. En del af løsningen vil være at give dygtige universitetsstuderende inden for naturvidenskaberne og de tekniske videnskaber mulighed for at uddanne sig til folkeskolelærere.

ATV støtter forslaget om, at særligt talentfulde studerende skal kunne tage enkeltfag på uddannelser, hvor de ikke nødvendigvis opfylder adgangskravene til uddannelsen som helhed.

Udlandsophold er med til at modne og dygtiggøre de studerende. Mulighederne for at tage en meritgivende del af uddannelsen ved udenlandske uddannelsesinstitutioner bør derfor udvikles og udvides, f.eks. med etablering af flere samarbejder om "dual degrees", hvor den studerende parallelt uddanner sig på to uddannelser i Danmark henholdsvis udlandet.

Også kortere udlandsophold kan være vigtige i talentudviklingen. Dette kan for eksempel fremmes gennem støtte til "Summer Schools", der kan indpasses i de studerendes studieplaner.

Ad. 7. Innovations- og entreprenørskabstalenter skal fremmes

ATV er stærk tilhænger af at styrke innovationen i samfundet gennem uddannelses-systemet og gennem incitamenter til medarbejdere, som udviser særligt talent for innovation.

De foreslåede initiativer i debatoplægget er udmærkede, men ambitionsniveauet bør hæves, hvis innovationsindsatsen skal give de ønskede resultater. Det er nødvendigt, at uddannelsesstederne skaber miljøer og læringsprocesser, hvor de studerende får lyst, evne og vilje til at arbejde med fornyelse og at tilegne sig innovative kompetencer. Det kan ske i samarbejde med erhvervslivet gennem udvekslings- og/eller forskningsprogrammer med fokus på f.eks. produktudvikling og innovative processer.

Innovation bør være en bærende del af undervisningen og de unges mindset. Innovation bør derfor indtænkes i læreplanerne som et pædagogisk princip, og lederne på uddannelsesinstitutionerne bør tage ejerskab for dette.

For at sætte skub i udviklingen anbefaler ATV, at hver enkelt uddannelsesinstitution gør innovation til et ledelsesansvar, og at der eventuelt ansættes eller udpeges en innovationslærer. Innovationslæreren skal inspirere den øvrige lærerstab og de studerende og skal i et samspil med ledelsen indarbejde innovation i læreplanerne.

Ad. 8. Talentpleje via fleksible ph.d.-forløb

ATV tilslutter sig ideen om fleksible ph.d.-forløb.

Det foreslås endvidere at indføre mulighed for erhvervsophold af f.eks. seks måneders varighed som en del af ph.d.-uddannelsen. Erhvervsopholdet skal sikre, at de ph.d.-studerende er arbejdsmarkedsparate ved endt uddannelse.

Erhvervs-ph.d.'en bør tilsvarende kunne tilpasses yderligere til 3+5 og 4+4 forløb, så der opnås tidlig tilknytning til virksomheden.

Ad. 9. Udmærkelsesgrad på eksamensbeviset

ATV støtter ideen om at indføre en udmærkelsesgrad på eksamensbeviset. Udmærkelsesgraden bør anvendes på alle universitetsuddannelser, så den opnår størst mulig anerkendelse nationalt og internationalt.

Ad. 10. Tiltrækning og fastholdelse af internationale talenter

Det er vitalt for Danmark at tiltrække og fastholde udenlandske talenter i virksomhederne, på uddannelsesinstitutionerne og i samfundet generelt. En målrettet indsats på de videregående uddannelser er derfor essentiel.

Talentindsatsen på dette felt bør have fokus på undervisere, forskere og studerende, og den bør lægge op til tæt samarbejde mellem uddannelsesinstitutioner og virksomheder.

Samtidig er det lige så vigtigt, at danske talenter gennem deres uddannelse får et internationalt mindset og en stærk faglighed, der matcher kravene i en globaliseret verden. De videregående uddannelser bør etablere en struktur, der understøtter kontakt til og ophold i lande uden for Danmark som en del af uddannelsesforløbet. Virksomhederne kan spille en vigtig rolle ved at facilitere tilknytning til og ophold på virksomhedernes enheder uden for Danmark.

Mange talenter, som fravælger Danmark, gør det af familiemæssige grunde. Derfor bør den internationale del af talentstrategien have særligt fokus på dette, og den bør både se på "hårde" emner som f.eks. bureaukratiske regler og "bløde" emner som kultur og integration.

Talentindsatsen over for internationale talenter bør sigte på at nedbryde de barrierer, der i dag præger det danske samfund. Konkrete forslag:

- Automatisk forlængelse af opholds-/arbejdstilladelse efter afsluttet og bestået eksamen; f.eks. med tre års forlængelse som standard
- Afbureaukratisering af adgangen til landet for talentet selv og vedkommendes familie
- Hjælp til at blive integreret i samfundet, herunder netværksdannelse og intensiv sprogundervisning
- Hjælp til talentets ægtefælle/samlever med at finde relevant arbejde
- Styrket markedsføring af Danmark over for udenlandske talenter, f.eks. med fremhævelse af tryghed og velfærd som gode rammer for karriere og familieliv

En vellykket international talentindsats, der tiltrækker dygtige studerende, undervisere og forskere fra udlandet, vil gøre det muligt at skabe et attraktivt studiemiljø på de videregående uddannelser. Derfor bør dette punkt have en høj prioritet i den samlede talentstrategi.

Venlig hilsen

Lia Leffland
Akademidirektør